

vijftiende zondag door het jaar B
15 juli 2018

Zou het een bewuste verspreking zijn geweest van Amasja in de eerste lezing? In elk geval zullen de woorden in de oren van de profeet Amos toch merkwaardig hol en leeg hebben geklonken: 'Dit heiligdom is van de koning en dit gebouw van het rijk'. Amos zal wel zijn wenkbrauwen hebben gefronst, en inderdaad: wanneer je het heiligdom Betel vertaalt, wordt duidelijk waarom.

In Betel namelijk had Jacob ooit een bijzondere droom. Hij zag een ladder die tot in de hemel reikte, en waarlangs engelen opklommen en neerdaalden. De Eeuwige stond ineens bij hem, en beloofde hem een toekomst en een talrijk nageslacht. Toen Jacob ontwaakte, riep hij uit: 'Waarlijk, God is op deze plaats, en ik wist het niet. Dit kan niet anders zijn dan het huis van God en de poort van de hemel!' Hij richtte een altaar op en noemde de plaats 'Betel' – 'huis van God'.

En nu is daar dus Amasja die zich priester van Betel mag noemen. Die het heiligdom, het huis van God, zou moeten beheren en zich niets zou moeten toe-eigenen. Maar in plaats daarvan bepaalt hij nu wie wel en wie precies niet het recht heeft te spreken in Gods naam. Hij wil en kán niet meer luisteren naar de woorden van Amos, de ziener. Zelfs zijn uiterlijke verschijning alleen al komt hem voor als een aanklacht tegen hem en alles waar hij voor staat.

Wat voor iemand was die Amos dan wel? Naar eigen zeggen was hij schapenfokker (waarschijnlijk voor de offerdienst in de tempel) en kwam hij uit Tekoa, een dorp aan de rand van de woestijn, even ten zuiden van Jeruzalem. Het rijk was verdeeld geraakt in het Zuidrijk (Juda) met als hoofdstad Jeruzalem en het Noordrijk (Israël) met als hoofdstad Samaria. In dat Noordrijk nu was een grote materiële welvaart ontstaan, en daartegen verheft Amos zijn stem. Het zijn allemaal scheldkanonnades tegen de offercultus in de tempels van Jeruzalem en Betel.

Hij noemt eerst de rijken en dan de priesters. Tot de rijken zegt hij: 'Wee jullie, zorgeloze dikdoeners, jullie liggen op ivoren rustbedden, op jullie divans uitgezakt. Binnenkort is het gedaan met de feesten van die daar lui liggen uitgestrekt!' En tot de priesters (van Betel) richt hij woorden: 'Zo zegt de Heer: Ik haat jullie feesten. Ik kan jullie samenkomsten niet meer luchten! Spaar me het lawaai van jullie liederen, het getokkel van je harp. Ik kan het niet meer aanhoren.' En wat voor een onfatsoenlijke taal slaat hij aan tegen de elitedames van Samaria: 'Hoort dit woord, jullie koeien (!) van Basan, daar op Samaria's berg.'

Waarom fulmineert hij zo tegen liturgie en de chic? Hij laat zijn gehoor niet lang in het ongewisse: Jullie verdrukken de armen, kraken de behoeftigen en zeggen tot jullie mannen: 'Laat eens wat aanrukken, dan kunnen wij drinken'.

Nou is het wel genoeg en daarom krijgt hij een spreekverbod. Maar wie denkt dat de profeet Amos nu voor de druk van Amasja zwicht, wegtrekt en elders gaat profeteren, heeft het mis. 'Ik ben veehoeder en vijgenkweker', zegt hij. Geen lid van een erkend profetengilde, geen hoge plaats op de maatschappelijke ladder. Niet meer dan een eenvoudige achtergrond. Maar juist door niet weg te lopen, maar te gaan staan voor wie hij is en wat hij doet, behoudt hij zijn waardigheid. Eigenlijk zegt hij: 'Dit is hoe ik geworden ben van ooit af tot nu toe. Dit is mijn leven; hier ben ik'. En daar komt bij: zijn opdracht. Hij treedt niet op in zijn eigen naam. Het woord dat hij brengt is bestemd voor het volk Israël. En Amos is in Gods hand een uitverkoren en gezegend instrument om dat woord te laten klinken, om het handen en voeten te geven, een menselijk gezicht.

Dat hij door God is gezonden en optreedt in zijn Naam, laat zien hoe God betrokken is op de wereld, hoe mensen Hem ter harte gaan. Amos voorspelt geen toekomst; hij is een ziener, een man met een visie. Hij is door Gods stem in hem geraakt, waarin hij Gods bewogenheid om mensen heeft doorvoeld en doorleefd. En dat nu brengt hij over: Gods aangedaan zijn over deze onze wereld. Van Hem toch is de aarde en wie haar bewonen.

Met zijn benadering zet Amos Amasja overigens fijntjes op zijn plaats; die komt in het verhaal helaas niet veel verder dan zijn eigen wereld en wat voor hem belangrijk is en ertoe doet. Want in het huis van God is immers alleen Gód koning, en Hij is dáár koning, waar armen, zieken, uitgestotenen tot hun recht komen.

Rijmend op de roeping en zending van Amos, lezen we in het evangelie over de roeping en de zending van de leerlingen van Jezus. Hij vertelt zijn vrienden dat ze sober moeten leven: ze mogen niets meenemen. Geen voedsel, geen reiszak, geen kopergeld in hun gordel. Daarmee worden ze als het ware de tegenhangers van degenen die graag in lange gewaden rondlopen, zich graag laten groeten op de markt, en voor de schijn lange gebeden verrichten, om op te vallen bij de mensen. Jezus stuurt hen weg zonder de voorsprong van de schijn. Sandalen mogen ze juist weer wél dragen. Daarmee kunnen de leerlingen lopen en mensen bezoeken, dat is immers toch hun opdracht.

Overigens zien we de leerlingen niet alléén op weg gaan. Ze gaan twee aan twee. Ze kiezen niet elkaar uit, maar het is Jezus die hen uitzendt en koppelt aan elkaar. Het is niet goed dat de mens alleen blijft, lezen we al in het begin van de Schrift. Je hebt als mens een hulp nodig die bij je past. En een ander heeft jou nodig. Om elkaar te dragen, bij te staan, te bevragen, te bemoedigen.

Toch hebben de leerlingen wel iets bij zich, namelijk: een stok. Dat is een nuttig instrument om op te kunnen steunen, en om je te verweren tegen slangen en andere wilde dieren. Maar het is daarnaast ook een teken van waardigheid. Zoals een koning een scepter heeft, en zoals Mozes een stok in de hand droeg waarmee

hij voor het volk uitging. Maar geen waardigheid als verlengstuk van koningen en hoogheden. Geen uiting van enige wereldlijke macht, maar getuigenis van en verwijzing naar de Onzienlijke.

Bij Amos zien we hoe zijn roeping en zending een doorn in het oog zijn van de priester en de koning, de religieuze en de wereldlijke autoriteit, die volstrekt andere belangen behartigen. Die zien hun positie graag behouden, ten koste van velen, en voor hen is Amos daarom een bedreiging.

De leerlingen van Jezus echter krijgen macht over onreine geesten, en ze worden in staat gesteld ziekten en kwalen te genezen. Ze zullen op hun tocht proberen om de wereld in te richten tot een huis voor alle mensen, waar het goed wonen is, waar mensen goed met elkaar omgaan, waar God aanwezig is, overal waar geprobeerd wordt mensen te helen en op te richten.

En wij? Dat goddelijk Woord van ooit is meer dan louter herinnering aan wat eens is gebeurd. Het Woord van God geschiedt ook vandaag, en telkens wanneer we het boek openen en daarnaast ook het boek van ons hart opslaan. Ook wij worden geroepen en gezonden om Gods Naam hoog te houden en zijn Woord uit te dragen in deze wereld. Om zijn bewogenheid om mensen in ons eigen handelen te laten zien. Ook wij hebben een opdracht om uit te gaan naar velen rondom ons.

En die velen zijn niet ver. Nog altijd zwerven er mensen op straat, zonder bezittingen, zonder status, zonder waardigheid. Nog altijd roepen armen en weerlozen om onze erkenning, hopen kleine en grote verslaafden op ons meelevens. Vreemdelingen op onze bodem hunkeren naar onze gastvrijheid. Nog altijd zijn er slachtoffers van discriminatie, intimidatie en geweld. In onze straten wonen kinderen zonder ouders, vergeten bejaarden, en mensen die het ingewikkelde bestaan van alledag maar nauwelijks aankunnen. Zoveel mensen zien reikhalzend uit naar een woord dat redt, een hand die heelt, een gebaar dat opbeurt en troost. Koningskinderen, één voor één.

Aan ons de opdracht en de eer, woorden te spreken die vrede wekken, en de wereld om ons heen vanuit onze gelovig verstaan meer en meer bewoonbaar te maken, land van leven en geluk, moedergrond voor allen om te aarden en te ademen.

Onze aarde – huis van God en poort van de hemel. Zoals Jacob heeft gezongen. In zijn spoor mogen ook wij leven in de verwachting van Gods koninkrijk, en ons als bouwers aan zijn huis bij Hem geborgen weten.

Van God is de toekomst; en altijd behoren wij Hem toe – kome wat komt.